

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 688/2014-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu v zložení z predsedu senátu Petra Brňáka, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka (sudca spravodajca) 4. februára 2015 prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Rohaľom Il'kivom, Timravina 9, Bratislava, ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 12, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 194/2010, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na spravodlivé prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 194/2010 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 194/2010 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ktoré je Okresný súd Pezinok povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 275,94 € na účet jej právneho zástupcu do 2 mesiacov od doručenia nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. septembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie v záhlaví označených základných práv postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 194/2010 (ďalej len „napadnuté konanie“), ktoré doteraz nie je skončené.

Sťažovateľka je toho právneho názoru, že „... postup súdov v tejto veci sa od 17. júna 2008 vyznačuje nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou, ktorej dôsledkom boli nielen zbytočné prieťahy v jednotlivých obdobiach konania, ale aj celková neprimeraná dĺžka doterajšieho konania v tak jednoduchej, ale zároveň dôležitej veci, akou je úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu“.

2. Na základe už uvedeného sťažovateľka navrhla ústavnému súdu, aby o jej sťažnosti rozhodol tak, že bude konštatovať porušenie ňou označených práv v konaní vedenom na príslušnom okresnom súde, tomuto prikáže konať bez zbytočných prieťahov a zaviaže ho

zaplatiť jej finančné zadosťučinenie v sume 8 000 € a náhradu trov konania v sume 275,94 € na účet jej právneho zástupcu.

3. Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 22. januára 2015 v stručnosti opísal priebeh konania so záverom, že zákonná sudkyňa konala a koná bez zbytočných prieťahov a že netrvá na ústnom pojednávaní.

4. Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

5. Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, a zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

6. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

7. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý by čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Pojednávanie si pripraví tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní (§ 114 ods. 1, *in fine*, OSP).

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie. Týmto zákonnými ustanoveniami sa konajúca sudkyňa vôbec neriadila.

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (i), správanie účastníka súdneho konania (ii) a postup samotného súdu (iii). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní

a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci (i), ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a ktorá absolútne nie je zložitá, takže ju súd mal skončiť do niekoľkých mesiacov, najmä keď prosté plynutie času v trvaní niekoľkých rokov môže viesť k nenapraviteľným dôsledkom vo vzťahu medzi rodičmi a deťmi.

Správanie účastníkov konania (ii) je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v posudzovanom konaní vedenom okresným súdom nezistil žiadne okolnosti, ktorými by sťažovateľka mohla prispieť k vzniku prieťahov v posudzovanom konaní.

Ďalším kritériom (iii), podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

9. Ústavný súd sa oboznámil s doterajším priebehom konania a zistil, že konanie sa začalo ešte v roku 2008 a doteraz nie je právoplatne skončené, pričom ostatný rozsudok okresného súdu vo veci z 30. novembra 2012 bol odvolacím súdom zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Vzhľadom na celkovú dĺžku posudzovaného konania v trvaní skoro siedmich rokov a zjavne neefektívnu činnosť okresného súdu ústavný súd hodnotí celé konanie ako neefektívne a nesprávne bez vyhodnocovania jednotlivých čiastkových úkonov okresného súdu.

Ústavný súd preto uzatvára, že vzhľadom na celkovú dĺžku konania (toho času v trvaní skoro siedmich rokov) a neefektívny postup okresného súdu je namieste

konštatovanie, že v posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 od. 1 dohovoru.

10. Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka na neho obrátila s návrhom, aby o jej veci rozhodol.

11. Ústavný súd konštatuje, že ani právne či skutkovo sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou merítok celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostávajú kontúry spravodlivosti ako v očiach dotknutých účastníkov konania, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky. Celkovo sa tak oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou pre fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu. Ignorovanie týchto princípov konajúcou sudkyňou malo za následok porušenie práva na *fair proces* (čl. 46 ods. 1 ústavy) v jeho časovej dimenzii.

12. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez prieťahov, aj keď mal vedomosť o tom, že na 17. marec 2015 je nariadený ďalší termín pojednávania.

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 8 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd považoval priznanie sumy 5 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Pri ustálení výšky finančného

zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na celkovú dobu posudzovaného súdneho konania, jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prieťahoch v posudzovanom konaní.

14. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2013 je 1/6 z výpočtového základu, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 130,17 € a 7,81 € režijný paušál, teda spolu za dva úkony 275,94 €, tak ako žiadala sťažovateľka a ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

15. Vo zvyšnej časti ústavný súd sťažnosti nevyhovел pre neexistenciu príčinnej súvislosti medzi prieťahmi v konaní a čl. 12 a čl. 47 ods. 3 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2015